

Nr 607

Av herr Wachtmeister, om utredning angående den s. k. allemansrätten.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jordbruksministern den 14 oktober 1960 utredningsman att verkställa utredningen angående naturskyddslagstiftningen m. m.

Enligt direktiven »synes tiden nu vara inne att närmare undersöka vilka verkningar lagen haft och i vad mån lagstiftningen över huvud taget motsvarar de krav som ur tidsenlig naturvårdssynpunkt bör ställas på densamma i dagens läge. Därvid bör särskilt uppmärksammas de problem som kan uppstå genom den utökning av fritiden, som kommit eller kan förväntas komma stora befolkningsgrupper till del, bilismens snabba expansion och den därmed sammanhängande omfattande utbyggnaden av vägnätet jämte kommunikationernas utveckling i övrigt».

Vidare anför jordbruksministern: »I samband med översynen av naturskyddslagen bör hinder icke möta att till övervägande upptaga även sådana naturskyddet berörande frågor, som regleras i andra lagar och författningar.»

Även om utredningsmannen knappast kan undgå att i samband med utredningsdirektivens först citerade avsnitt vidröra allemansrätten och dess problem, kunna dessa icke inrymmas i andra citatets »frågor, som regleras i andra lagar och författningar», detta av den enkla anledningen, att intet är lagfäst därom.

Det kan tyvärr icke bestridas, att alltför många av dem som nu draga fördel av allemansrätten icke uppträda på ett sätt, som gagnar förståelsen mellan friluftsfolk och markägare, utan tvärtom på ett sätt, som alldeles i onödan stör det goda förhållandet mellan nämnda befolkningskategorier och som dessutom betänkligt stör trivseln för det stora flertalet bland friluftsfolket, med andra ord förringar allemansrättens värde för dessa. Det är möjligt, att man genom upplysning kan bringa dessa allemansrättens missbrukare på bättre tankar, men det torde bli en fråga på mycket lång sikt, och man löper då risken att oersättliga värden under tiden kanske helt förstöras. Därtill kommer, att utvecklingen bragt helt nya element in i bilden, t. ex. de i utredningsdirektiven nämnda, bilismen och den ökade fritiden. Förr eller senare lär det därför bli nödvändigt att kodifiera allemansrätten, icke främst med tanke på markägarnas intressen utan för att bevara dess värde för friluftsfolket. Länsstyrelsen i Blekinge län har f. ö. för ett antal år sedan begärt en utredning av denna fråga.

I Norge har man också förstått vikten av att ingripa i tid och 1957 fastställt en friluftslag, som reglerar friluftsfolkets skyldigheter och rättigheter.

Man skiljer där mellan inmark och utmark. Som inmark räknas bl. a. tomt, brukad jord, skogsplantering och annan mark, där ägaren vållas intrång genom allmänhetens färdsel. I utmark ha alla rätt att färdas till fots hela året, om det sker med hänsyn och tillbörlig varsamhet, Inmark får beträddas, då den är frusen eller snöbelagd, dock icke 30 april—14 oktober. Lagen ger rätt till bad och båt fart. Tältning tillåtes på utmark, dock ej i ungskog eller på skogsföryngringsplats eller närmare boning än 150 m. eller mer än två dygn utan ägarens tillstånd. Skadegörelse kan beivras. Stängsel till hinder för friluftslivet få icke uppsättas, om de ej äro nödvändiga för markägaren. För friluftslivet viktiga områden kunna förvärvas och ordningsregler utfärdas; sistnämnda är alltså ungefär likvärdigt med naturparksinstitutet i 1952 års naturskyddslag i Sverige.

Enligt den norska friluftslagen skall vidare inrättas ett statens friluftsråd, som skall arbeta för friluftslivets utveckling i hela landet, och fylkesfriluftsnämnder i varje fylke, varjämte kommunerna rekommenderas att tillätta lokala friluftsnämnder. Kommunerna kunna efter vissa regler, bl. a. om ersättning, förbjuda bebyggelse och arbetsföretag, som hindra marks utnyttjande för friluftssändamål.

Den norska friluftslagen innehåller, som synes, i varje fall för våra svenska förhållanden icke några revolutionerande saker, och ett antagande av dess motsvarighet i vårt land kan knappast vålla någon skada. Tvärt om kommer det att för alla parter innebära en avsevärd lättnad, att nuvarande osäkra förhållanden försvinna.

Med anledning av vad jag ovan anfört får jag därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära, att direktiven till den pågående utredningen angående naturskyddslagstiftningen måtte utökas att avse även allemansrättsens problem.

Stockholm den 26 januari 1961

Hans Wachtmeister